

Valašští zbojníci: byli to hrdinové nebo zločinci?

Příběhy o zbojnicích jsou neoddělitelnou součástí Valaška. Zdejší obyvatelé mají možnost setkat se se zbojníky už v dětství, místní pohádky či legendy jsou jich plné. Tento fenomén, ale není jen ukázkou lidové slovesnosti, je taktéž zajímavým svědectvím o minulosti Valaška.

Lupiči a loupežníci byli známi po celé Evropě, zato zbojnictví bylo nejvýraznější v oblasti Karpat. Zbojníci se zde vyskytovali od východní Moravy až po oblast dnešní Ukrajiny. Řeknete si lupič či zbojník, oba okrádají poctivé lidi, jakýpak je mezi nimi rozdíl. Inu, zatímco lupič přepadá pouze z důvodu vlastního obohacení se, lidi bez rozdílu. Zbojník dle lidové tradice přepadá jen lidi bohaté, tímto způsobem bo-

juje proti vrchnosti a takto získává podporu prostých obyvatel, na rozdíl od lupiče. V současnosti víme na základě historických pramenů, že hlavním důvodem zbojnictví bylo získání kořisti a s bojem proti sociální nespravedlnosti to nebylo až tak žhavé, ale nejdůležitější zůstává, jakým způsobem na zbojníky nahlíželi místní lidé. Na Vsetínsku je zbojnictví spojeno i s valašskými povstáními během třicetileté vál-

ky, kdy jsou povstalci někdy za zbojníky v listinách označováni. Bohužel už nelze u jednotlivých případů zjistit, jestli byly přepady kupců, či panských dvorů motivovány hlavně ziskem kořisti, nebo odbojem vůči Habsburkům. Se Vsetínem je také spojen nejslavnější karpatský zbojník Jánošík. V roce 1711 se jako člen Uhorčikovi zbojnické družiny zúčastnil přepadu kupců přímo ve městě.

Jak bylo řečeno, zbojnictví silně proniklo do lidové kultury, v oblasti moravských, polských, slovenských a ukrajinských Karpat se můžeme setkat s písněmi nebo legendami o zbojnicích, také jejich vyobrazením na dřevorezbách či malbách na skle. Od 19. století proniká motiv zbojnictví i mezi známé umělce. Mikoláš Aleš maluje na Pustevnch nejznámější Valašské zbojníky Juráše a Ondráše. Mimo něj zobrazuje zbojníky Jožka Baruch a hlavně Jan Kobzáň. Zbojníky s jejich odkazem silně podporovali i komunisté, kteří akcentovali jejich sociální odboj, nutno říci, že na úkor historických faktů.

Fenomén zbojnictví je natolik rozsáhlý, že v tomto krátkém článku jej není možno plně postihnout. Pokud se o něm chcete dovědět více, navštivte výstavu ve vsetínském zámku, Zbojníci-hrdinové nebo zločinci?, probíhající od 26. 5. do 8. 9.

Pavel Mašláň, Muzeum regionu Valaško

Obrázek: Jan Kobzáň Valašští zbojníci